

Hacktivismus na vzestupu

Honza Šípek

1. 2. 2012

Musíme něco *provést*, aby si všimli našeho hlasu? Když se loni v listopadu přihlásili českým televizím čeští členové „Anonymous“, vyšla o tom jedna malá agenturní zprávička a kromě internetových blogů nereagoval nikdo. Dnes, když primitivní útok vyřadil na dvě hodiny z provozu webové stránky České protipirátské unie, dostali se čeští Anonymous do hlavních zpráv.

Když ve Varšavě v těchto dnech protestovaly tisíce lidí proti polskému podpisu drakonické dohody ACTA, nedostala se do českých médií zpráva žádná. Dnes, když Anonymous útočí na weby polské vlády, píše se o nich na všech zpravodajských webech. Takzvaný hacktivismus, neboli aktivismus hackerskými metodami je na vzestupu. A zdá se, že je i zapotřebí.

Když se člověk probírá webovými stránkami, facebookovým profilem, diskusními fóry a IRC kanálem českých Anonymous – alespoň těmi, které jsou veřejné – musí nabýt dojmu, že jde o partičku amatérů. Jednou z výraznějších akcí minulosti bylo spamování facebookových profilů českých politických stran, ve výsledku spíše k pousmání. Do IRC kanálu se připojují děti, které se ptají, jak správně ve Windows provádět DDoS, útok, kterým se zahlcují webové stránky. Listopadového happeningu, kdy Anonymous v maskách Guye Fawkesa napochodovali k branám českých televizí a předali jim prohlášení o tom, že média jsou „loutkou, ústy, která opakují to, co jim bylo přikázáno“, se účastnili členové skupin velice různorodých, od České pirátské strany, přes anarchisty, hnutí NE základnám, až po zastánce spikleneckých teorií o Novém světovém řádu (New World Order Opposition). Ale o to jde. Anonymous není sdružení, hierarchie a dokonce ani pevná síť. Přidat se může, kdo chce, svoji buňku může založit každý a dělat to, co považuje za důležité. Přesvědčí-li ostatní ke spolupráci, může uskutečnit masovější akci. Anonymous má sice svoji „kolektivní identitu“ (*Anonymní revolucionáři, A2, 20/2011*), ale název stále odkazuje k anonymnímu (neregistrovanému) uživateli internetového serveru, kterým může být kdokoliv. A celosvětový úspěch hnutí dává naději, že i jeden anonymní hlas může být součástí síly, která něco změní. Je důležité mít tuto povahu hnutí na vědomí, až z médií uslyšíme zprávy o tom, že FBI dopadla jeho „vůdce“, nebo až jejím jménem někdo spáchá něco obzvláště zavrženíhodného.

Česká sekce zatím žádným útokem nepřesvědčila o sofistikovanosti svých metod (na rozdíl od zahraničních kolegů, kteří získali 2 GB údajně tajných dokumentů NATO, nebo kteří v Německu otevřeli stránky Nazi-Leaks, kam umístili – pravděpodobně průnikem do serverů získané – údaje o zákaznících e-shopů s neonacistickou tematikou či záznam jejich komunikace a emailové adresy) a proto i slovo „hackeři“

by se v této souvislosti mělo brát s rezervou. Nejpřiléhavější metafora k zahlcení zneprátených webových stránek (k jejichž realizaci stačí jednoduchý program na počítačích dostatečného množství uživatelů) z reálného světa by byla pravděpodobně demonstrace nebo blokáda. Patrně ne každý v davu demonstrantů proti sociální nerovnosti bude sociolog nebo ekonom, stejně tak ne každý Anonymous je hacker – není to ani nutné. Přesto však jde vyzorovat určitá sada názorů, kterou hacktivisté sdílejí. Touha po svobodě a sdílení informací, možnost používat bez omezení zařízení či autorské dílo, které si člověk koupil, boj proti cenzuře a sympatie k hnutí Occupy.

Žhavým cílem blokad se v posledních dnech stali zastánci cenzurních zákonů SOPA, PIPA (USA) a mezistátní dohody ACTA (která se bezprostředně týká i nás) a dále subjekty, které se podílely nebo se ztotožňují se zastavením serveru Megaupload.com.

Pod pirátskou vlakou

Kontroverzní americké zákony SOPA a PIPA byly dlouho vedeny pod hlavičkou „boje proti pirátství“, tedy ochrany vlastníků autorských práv. Ukázalo se však, že prostředky k této „ochraně“ zasahují do svobody Internetu jako takového. Při podezření z porušení autorských práv by například bylo možné blokovat DNS záznamy daného serveru (tedy znefunkčnit například internetovou doménu advojka.cz), odříznout údajného porušovatele od finančních toků (např. zakázat čtenářům posílat předplatné), zakázat danému serveru reklamu či nařídít poskytovatelům Internetu, aby webové stránky blokovali. Porušením zákona by pak bylo i odkazování na článek na (modelové) *ádvojce*, takže by vyhledávače rázem musely přestat poskytovat i informaci o tom, že něco takového vůbec existuje.

Téměř všechny popsané metody byly v minulosti (i bez právního rámce) koneckonců uplatněny proti serveru Wikileaks. Proti zákonům, které evidentně umožňují cenzuru, se postavila veřejnost i přední internetové servery, které na 18. ledna vyhlásily stávkou. Protesty nabraly takové síly a přesvědčivosti, že zákony byly prozatím odloženy z projednávání.

Možná proto, aby Spojené státy ukázaly, že jde skutečně o boj proti pirátství a ne o cenzuru, uskutečnila se hned den po stávce exemplární policejní razie na známé servery firmy Megaupload, které umožňovaly sdílení souborů. Mediální výstupy neukazovaly nudné vypořádání serverů ze zásuvek, ale zásobovaly konzumenty informacemi o tom, kolik a jak drahých automobilů majitel serveru měl a jak veliký byl jeho zbohatlický ranč. Je to jako kdyby parta chlapíků okatě prodávala na náměstí vypálená cédéčka (a nezávislí umělci mu nosili svá vypálená cédéčka sami) a byla s velkým popraskem za bílého dne zatčena policií. Jak primitivní prostředky, tak primitivní zásah proti nim.

Právě infrastruktura je důvod, proč se Spojeným státům nepodařilo zastavit „teroristické“ Wikileaks. Jejich web totiž funguje na sofistikované platformě, která je přímo navržena tak, aby umožňovala zveřejňování „nepohodlných“ informací: je decentralizovaná, šifruje komunikaci, snadno se replikuje a výrazně ztěžuje stopování původce informace. Velké servery, které nabízejí sdílení souborů, jsou jako

zmínění prodejci pálených céděček na náměstí za bílého dne. Zatím ale existují varianty, které bude zastavit mnohem těžší, či dokonce nemožné. Známy protokol BitTorrent umožňuje sdílení souborů decentralizovaně, přímo mezi jednotlivými uživateli. Soudní tažení proti serverům ThePirateBay v roce 2006 ukázalo jeho velkou slabinu, kterou je závislost na centrálních „trackerech“, serverech, které poskytují informace, který uživatel má který kousek informace uložen. Od té doby se právě na decentralizovaném Bittorrentu udělal kus práce, stejně jako je možné šifrování přenosu. Jako s každou technologií, kterou disponují obě strany barikády, i tady vzniká dynamická rovnováha: čím víc jedna strana útočí, tím lepší druhá strana vymýšlí ochranu. Čím neprůstřelnější má jedna strana obranu, tím rafinovaněji druhá strana útočí. První spam v historii byl odeslán v roce 1978 a nikoho by nenapadlo, že tento fenomén nebude zastaven ani v roce 2012.

Dynamická rovnováha

Protipirátské organizace uvádějí, že 24 % provozu na celosvětovém Internetu tvoří přenos „ilegálního obsahu“. Podle odhadů českých poskytovatelů Internetu obstarávají asi 10 procent Internetových přesnosů u nás servery webu Uloz.to. Jeho podobnost Megauploadu je zjevná, stejně jako je zjevná vlna nevole, která se po jeho násilném ukončení zvedla. Otázkou, která rozvíří internetové diskuse, je, jestli je v tom případě legitimní chránit zájmy tak úzké skupiny občanů, jako jsou producenti výdělečného obsahu, na úkor omezení celé řady jiných práv většiny ostatních. Možná nás čeká i proměna paradigmatu autorských práv. Česká pirátská strana už v tom má jasno a autorský zákon označuje pouze jako „zákon o kopírovacím monopolu“.

Z druhé strany barikády přichází dohoda ACTA, kterou v utajení před občany projednávalo 11 států a kterou Rada EU odsouhlasila při jednání o zemědělství a rybolovu. Podepsat ji však musí každý členský stát zvláště: proti jejímu přijetí Polskem probíhají demonstrace a vláda si zasloužila zmíněný útok Anonymous. Podle dohody by se zodpovědnost za blokování obsahu měla přenést na poskytovatele Internetu (kteří budou pravděpodobně raději cenzurovat více, než se dostat do problémů), porušení copyrightu by se mělo přenést do trestního zákoníku, na hranicích by se zavedla možnost kontroly notebooků, přenosných disků a přehrávačů a zakázány by měly být všechny technologie, které umožní obcházet zabezpečení proti kopírování (DRM) na legálně (!) zakoupených autorských dílech.

Ať vyvažování sil dopadne jakkoliv, hackeři se rozhodli na nikoho nespoléhat. Na Chaos Computer Congressu v Berlíně představili projekt vlastní satelitní sítě složené z tzv. femtosatelitů, malinkých krabiček, které lze vypustit na oběžnou dráhu do výšky 300 km. Nízká orbita není úplně ideální, ale nižší náklady umožní její nevýhody kompenzovat množstvím. Bude jich hodně.

Honza Šípek

psáno pro čtrnáctideník A2